

Cīņa par preses brīvību

Pētera Grestes vārds tagad visiem lielākajā pasaules daļā jau ir pazīstams. Ne tāpēc, ka viņš ir slavens latvietis, kurš ir izcēlies mūzikas, sporta vai zinātnes jomā, bet gan tāpēc, ka viņš kā Austrālijas žurnālists bija nosēdējis aiz restēm Ēģiptes cietumā 400 dienas. Kāpēc? Pēteris, uzrunājot Adelaides žurnālistus un plašāku publiku, izteica pārliecību, ka viņš un viņa kolēģi tika sodīti ar brīvības atņemšanu kā grēkazi. Tajā laikā (2013. gada beigās) Ēģiptes valdības reputācija ļoti cieta no preses, it sevišķi ārzemju žurnālistiem, un diemžēl Pēteris bija nepareizā laikā, nepareizā vietā, un visticamāk pārstāvēja nepareizo ziņu dienestu Al Jazeera. Preses brīvība tika apdraudēta, un to saprata visi žurnālisti visā pasaulē, tāpēc tika rīkoti protesti, vākti paraksti un daudz runāts un rakstīts par šo brīvības ierobežošanu. Visu laiku opozīcijā esošie mediji pēkšņi varēja kļūt vienoti, lai cīnītos par kopēju lietu.

Jā, Pēteri izlaida ārā brīvībā, tad ātri aizsūtīja atpakaļ, no kurienes viņš bija nācis, bet tie-

Māra Balodis un Rīta Luters pateicas Pēterim Grestem par interesantu stāstījumu, novēlot visu to labāko nākotnē. Foto: Ilze Ostrovska.

sas lietas vēl turpinās. Augusta beigās pasaule dabūs zināt spriedumu, vai Pēteris un viņa kolēģi būs tikuši vaļā no apsūdzībām terorismā.

Kaut Pēteris nav atgriezies savā ikdienas žurnālista darbā, viņš tomēr nesēž rokas klēpī salicis.

Kā viņš pats smejas, viņš ir dabūjis žurnālista sapņu darbu - runāt un stāstīt par sevi, saviem iespaidiem un savām domām, vienlaicīgi nopietni pieturoties pie sava uzdevuma - sludināt preses un vārda brīvību.

Ilze Ostrovska

Latviešu strēlnieku bataljonu izveidošanas simtgade

1915. gada augustā apritēja gads, kopš Pirmā pasaules kara norises bija pārņēmušas visu Eiropu. Situācija īpaši smaga bija Latvijā — vācu karaspēks okupēja Kurzemi un Zemgali, apdraudot jau Rīgu. Šādos apstākļos ziņas par atļauju latviešiem dibināt savas nacionālās vienības saviļņoja daudzus. Brīvprātīgi stāties pretī ienaidniekam plecu pie pleca ar saviem tautiešiem vēlējas tūkstošiem Latvijas vīru.

1915. gada 1. jūnijā Rīgā, Tērbatas ielā 1/3, notika Latviešu sabiedrisko, politisko darbinieku un karavīru sanāksme, kurā nolēma vērsties pie Krievijas armijas vadības ar lūgumu ļaut dibināt nacionālas latviešu karaspēka vienības.

10. jūnijā advokāts Gustavs Ķempelis iesniedza lūgumrakstu Krievijas impērijas armijas virspavēlniekam kņazam Nikolajam Nikolajevičam par latviešu nacionālo karaspēka vienību dibināšanu.

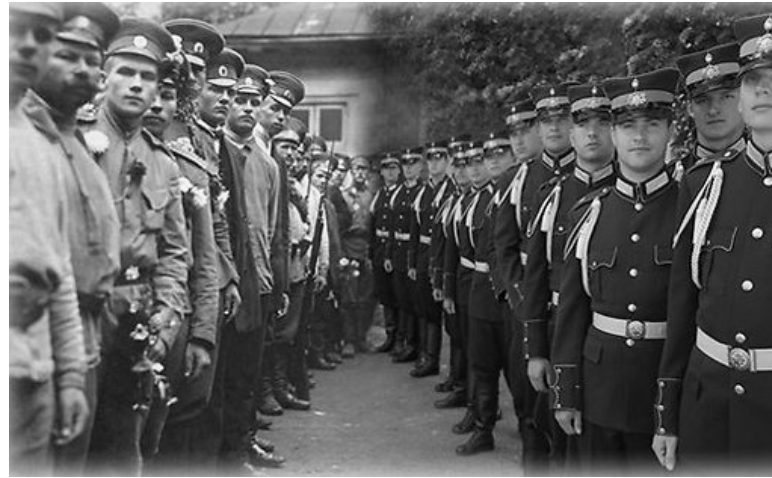
1. augustā Ziemeļrietumu frontes virspavēlnieks ģenerālis

Mihails Aļeksejevs izdeva pavēli par pirmo divu brīvprātīgo latviešu strēlnieku bataljonu (1. Daugavgrīvas un 2. Rīgas) formēšanu un Latviešu strēlnieku bataljonu Organizācijas komitejas izveidi.

10. augustā laikrakstā "Dzimtenes Vēstnesis" publicēja rakstnieku Ata Ķeniņa un Kārļa Skalbes sacerēto un Krievijas Valsts Domes deputātu Jāņa Goldmaņa un Jāņa Zālīša parakstīto uzsaukumu "Pulcējaties zem latviešu karogiem", kas aicināja brīvprātīgos vecumā no 17 līdz 35 gadiem pieiekties latviešu strēlnieku bataljonos.

12. augustā Rīgā darbu sāka pirmā brīvprātīgo latviešu strēlnieku uzņemšanas komisija, un divu dienu laikā pieteicās 472 brīvprātīgie, bet jau 14. augustā notika pirmo brīvprātīgo latviešu strēlnieku svinīga pavadīšana uz Daugavmalu, no kurienes viņi tālāk devās uz apmācības vietu Mīlgrāvī.

www.sargs.lv

AUSTRAS LINDES 120 TAUTU MEITAS MINIATŪRĀ

Astra Pavlovska aicina Carnikavas Tautas namā apskatīt unikālu ASV tapušu lellīšu kolekciju. «Lelles ir universālas – tās aizrauj gan mazus, gan lielus. Tās nāk apskatīt arī citu tautību cilvēki un pat jauni puikas. Te interesanti ir visiem,» izstādē No trimdas Latvijā – Austras Lindes 120 tautu meitas miniatūrā saka lellīšu darinātājas meita, seniore Astra Pavlovska. Vēsturiskā kolekcija, ko veido lelles latviešu tautas tērpos, tapusi pagājušā gadsimta 80.

un 90. gados, un tās autore ir trimdā ASV dzīvojušā latviete Austra Linde. Viņas meita Astra, pārceļoties uz dzīvi Latvijā, 1995. gadā šo kolekciju atveda līdzi. Lelles vairākkārt ir bijušas izstādītas Amerikā, un par tām atzinīgi izteikusies ASV Muzeju institūta direktore Loisa Šeparde. Latvijas Valsts prezidenta vizītes laikā Baltajā namā 1995. gadā Lielvārdes lellīte tika uzdāvināta arī Hilarijai Klintonēi. Mazliet vēlāk latviešu rokdarbniece Austra Linde

no Klintones kundzes saņēma pateicības vēstuli par šo dāvinājumu. «Vēstule pienāca 20. jūlijā, bet 29. jūlijā mammīte nomira,» atceras viņas meita.

Kad šo kolekciju Astra atveda uz Latviju, līdz šim vienīgo reizi 1998. gadā tā tika izstādīta Latvijas Etnogrāfiskajā brīvdabas muzejā. Ir pagājuši gandrīz 20 gadi, un tagad to var aplūkot Carnikavas Tautas namā Ozolainē. Austra Linde (1918–1995) bija vidzemniece, dzimusi netālu no Alūksnes Ziemeļu pagastā. «Pirmajai lellītei mamma noauda Ziemeļu pagasta tautas tērpu. Arī man ir mammas darināts pelēkzils Ziemeļvidzemes tautas tērps,» stāsta Astra Pavlovska. Rokdarbus Austra Linde sāka strādāt jau agrā bērnībā, viņa bijusi jaunākā no trim māsām, un Ziemeļvidzemē, kur bija senas rokdarbu tradīcijas, meitām bija jāgatavo pūrs – jāauž segas un dvieļi, jātamborē. «To visu mamma iemācījās gan no savas mammas, gan no māsām,» stāsta Astras kundze.

Rokdarbus Austra Linde strādājusi arī bēgļu nometnē Vā-

cijā, tur viņa sev darinājusi Rucavas tautastērpu. «Pirmos tautastērpus darināja no ASV armijas deķiem, tos pārkrāsojot. Vienīgi bija jāuzmanās, lai uz deķa nebūtu rakstīts US Army. Mamma teica, ka labāki bija angļu armijas deķi, jo uz tiem neko nerakstīja,» ar smaidu mammas stāstīto atceras Astra. Vēlāk, dzīvojot ASV, viņas mamma bijusi sabiedriski aktīva – piedalījies dziesmu svētku rīkošanā, bet vakaros, pārnākot no darba Klīvlendas fabrikā, lellītēm audusi tautas tērpus. «Klīvlendieši, padzirdējuši, ka mammai ir šāda lellīšu kolekcija, arī sarīkoja pirmo lielāko izstādi. Tolaik viņai bija kādas 70 lelles. Mammas krustmeita Ohaio štatā vēl ar-

vien glabā kādas 20 mammas lelles,» saka Astra Pavlovska. Lellīšu izcelsme meklējama 60. gadu Amerikā. «Lelles mamma iegādājās lietoto mantu tirziņos. Viņa gribēja apaļīgas formas un atzina, ka šīs lelles ir labākā formā, ir latviskākas nekā tievās, garās bārbijas. Tā lelles savācām – ir vestas arī no Austrālijas, šīm lellēm ir tumšāks iedegums. Kad ar ģimeni braucām pa pasauli, vienmēr raudzījām, kur var nopirkt lelles. Šīs mammas aizraušānās patika visai ģimenei. Reiz gan mans dēls, kad bija pusaudža vecumā, atzinās, ka viņam bijis neērti, kad lūdzu viņam veikalā painteresēties, vai ir nopērkamas lellītes,» smeļ Astras (Turpinājums 8. lpp.)

Foto: carnikava.lv.